

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויחידות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשֶׁת נח

ו' חשוון תשפ"ז

הפטרה: רני עקרה

יציאת השבת ר"ת 19:13

מיום ראשון "ברך עלינו – ותן טל ומטר"

מיום ראשון בערב ברכת הלבנה

גיליון 981

יציאת השבת:

18:35

ירושלים: 18:35

כניסת השבת:

17:28

ירושלים: 17:22

"ובכל מאדך"

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

על הכתוב בפרשתנו: "לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם, כי יצר לב האדם רע מנעוריו, ולא אוסיף עוד להכות את כל חי כאשר עשיתי, עוד כל ימי הארץ זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף ויום ולילה לא ישובתו". נאמר במדרש רבה: "אמר רבי יצחק: מי גרם להם שימרדו בי? לא על שהן זורעין ולא קוצרין? דאמר רבי יצחק: אחת לארבעים שנה היו זורעים, ותמיד היה להם אויר יפה כמו מן הפסח ועד העצרת".

לפי המדרש, פרנסתם של דור המבול היתה ללא טורח, שהיו זורעים פעם בארבעים שנה ומכח אותה זריעה היו קוצרים די צרכם ואינם צריכים לזרוע שוב. ובגלל שלא היו צריכים לטרוח כל-כך חטאו, שהבטלה מביאה לידי חטא. ואחר המבול נתקלקלה האדמה ונצטרך האדם לעמול בעבודת האדמה ובדרך זו לא היה פנוי לחטא, מתוך עמלו הרב במלאכתו. וכך יש לפרש את הפסוקים הנ"ל: מפני שיצר לב האדם רע מנעוריו, לפיכך צריך לקבוע את עונות השנה שלא ישובתו. כדי שהאדם יהיה עסוק במלאכתו כל השנה ולא יפנה את לבו לדבר עבירה. ואולם יש להקשות, שהרי כבר נתקלקלה האדמה בגלל חטא אדם הראשון כמו שנאמר: "ארורה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה כל ימי חיך, וקוץ ודרדר תצמיח לך ואכלת את עשב השדה, בזעת אפך תאכל לחם". ומדוע לא חלה הקללה על האדמה עד המבול? ויש לומר, שאם האדמה היתה מקוללת מיד כבר ביום הראשון, האדם לא היה יודע להעריך את טוב האדמה ומה איבד. ולפיכך לא נתקלקלה האדמה בפועל עד לאחר המבול, כי רק מתוך הרגשת הטוב והשלימות ניתן להכיר בחסרון.

חובה קדושה מוטלת על כל אחד מאתנו להכיר בטובתו של הבורא ולרתום הרגשה זו לעבודת ה' ולא להיות בבחינת "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוךך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל..." אלא בבחינת "ואהבת את ה' אלוךך... ובכל מאודך", שבכל מידה ומידה שהוא מודד לך הוי מודה לו מאוד מאוד – טוב להודות לה'.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנגזקים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

הפטרת פרשת נח

ישעיהו נד' פסוק א – נה' פסוק ה.

רָנִי עֲקָרָה לֹא יִלְדָּה פֶּצְחִי רָנָה וְצִהְלִי לֹא־תִחַלָּה כִּי־רַבִּים בְּנֵי־שׁוֹמְמָה מִבְּנֵי
בְּעוֹלָה אָמַר ה': הֲרִחִיבִי מְקוֹם אֱהָלֶיךָ וִירִיעוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ יְטוּ אֶל־תַּחֲשֹׁכִי
הָאֲרִיכִי מִיתְרֶיךָ וִיתְדוֹתֶיךָ תִּזְקִי: כִּי־יָמִין וּשְׂמֹאל וְזָרְעֶךָ גּוֹיִם יִירָשׁ
וְעָרִים נְשֻׁמוֹת יוֹשִׁיבוּ: אֶל־תִּירָאִי כִּי־לֹא תִבּוֹשִׁי וְאֶל־תִּכְלָמִי כִּי לֹא תַחֲפִירִי
כִּי בִשֵּׁת עֲלוּמֶיךָ תִּשְׁפָּחִי וְחֲרַפְתָּ אֶלְמְנוֹתֶיךָ לֹא תִזְכְּרִי־עוֹד: כִּי בַעֲלִיךָ עֲשִׂיךָ
ה' צ'בָּאוֹת שְׁמוֹ וְגֹאֲלֶךָ קִדּוּשׁ יִשְׂרָאֵל אֶלְקֵי כָל־הָאָרֶץ יִקְרָא: כִּי־כָאֲשֶׁה
עֲזוּבָה וְעֲצוּבַת רוּחַ קָרָאךָ ה' וְאֵשֶׁת נְעוּרִים כִּי תִמָּאֵס אָמַר אֶל־הָיֶה: בִּרְגַע
קִטּוֹן עֲזַבְתִּיךָ וּבְרַחֲמִים גְּדִלִים אֶקְבָּצֶךָ: בְּשֹׁפָף קֶצֶף הִסְתַּרְתִּי פָנַי רָגַע מִמֶּךָ
וּבַחֲסֵד עוֹלָם רַחֲמֶיךָ אָמַר גֹּאֲלֶךָ ה': כִּי־יָמִי נָח זֹאת לִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מִעֲבָר
מִי־נָח עוֹד עַל־הָאָרֶץ כֵּן נִשְׁבַּעְתִּי מִקֶּצֶף עֲלֶיךָ וּמִגֶּעֶר־בָּךְ: כִּי הֵהָרִים יִמּוּשׁוּ
וְהַגְּבָעוֹת תִּמּוּטָנָה וְחִסְדֵּי מַאֲתָךְ לֹא־יִמּוּשׁוּ וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא תִמּוּט אָמַר
מִרְחֻמֶּךָ ה':

מי נח

ההבטחה כי לא יבוא יותר מבול על האדמה, חוזרת ונשנית פה. המבול נקרא מי נח, שכן לנח היה חלק במבול, כיוון שלא הצליח לעורר את בני דורו לתשובה ולמעשים טובים.

נח אינו נהוג כמנהיגים אחרים שיבואו אחריו. לפי המובא בקבלה משה היה תיקון של נח. ואכן ישנו דמיון בין מה שעבר על שני אישים אלו. נח מצטווה לבנות תיבה בה הוא ניצל, וגם משה ניצל בתיבה אותה מכינה לו אמו. נח בונה את התיבה במשך מאה ועשרים שנה, כמניין ימיו של האדם השלם, וכפי שאומר הקב"ה קודם המבול (בראשית ו, ג): "וַיֹּאמֶר ה' לֹא יִדּוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעוֹלָם בְּשָׂגֹם הוּא בֶּשֶׁר וְהָיוּ יָמָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה", ומשה חי מאה ועשרים שנה. שמו של 'משה' עצמו נרמז בגימטריא במילה 'בשגם', בסמוך לנח.

נח אינו נלחם כדי לעורר את בני דורו לתשובה, ולכן הנביא קורא למבול "מי נח", המבול נקרא על שמו, כיון שהוא לא עשה די כדי למנוע את המבול.

בימי משה עמדה גזירת השמדה על עם ישראל, בדומה לגזירה על העולם כולו בימי נח. ואולם משה אינו נהוג כנח, אלא מוכן למות ובלבד שעם ישראל ימשיך ויתקיים. ובלשונו של משה (שמות לב, ל): "וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אֵין מַחְנִי נָא מִסִּפְרָךָ אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ".

במסירות הנפש של משה על בני דורו יש תיקון לנח שלא נהג כן, וגם שם נאמר בלשון מחיה (בראשית ז, כג):

"וַיִּמָּח אֶת כָּל הַיָּקוּם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה עַד רֶמֶשׂ וְעַד עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ וַיִּשְׁאַר אִף נֹחַ וְאֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּיבָה".

תיקון זה רמוז בדברי משה: "מִחְנֵי נָא" אותיות: אני מנח. משה רבנו זוכה לראות כי בני ישראל אינם מושמדים אלא מומשיכים ומתקנים את דרכם. הלימוד מכך, שמוטלת עלינו החובה לפעול ולעשות במרחב הציבורי ולהשפיע על הסביבה ולא להסתפק בעשייה בביתנו פנימה.

חורבן ותקומה

הנביא מתאר את כנסת ישראל כעקרה אשר לא ילדה, ועל אף מצבה הוא קורא לה לשמחה. למרות העובדה שאין בניה עמה הוא קורא לה להרחיב את אוהלה. כל זה בדומה לעולם שאחרי המבול, עולם שמם מיושביו, אך יש הבטחה של הקדוש ברוך הוא לנח כי העולם יתיישב ויתפתח. כך גם לעתיד לבוא, עם ישראל ישוב לארצו ויתיישב בה.

ברית שלומי

לאחר המבול הקב"ה כורת ברית עם נח, וכך מובא בפרשה:

"וַאֲנִי הִנְנִי מִקִּים אֶת־בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְאֶת־זֶרְעְכֶם אַחֲרֵיכֶם... וְהִקְמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְלֹא־יִכָּרֵת כָּל־בֶּשֶׂר עוֹד מִמֶּנִּי הַמִּבּוּל וְלֹא־יִהְיֶה עוֹד מִבּוּל לְשָׁחַת הָאָרֶץ: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים זֹאת אֹת־הַבְּרִית אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל־נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם לְדֹרֹת עוֹלָם: אֶת־קִשְׁטִי נֹתַתִּי בְּעָנָן וְהִיָּתָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ".

המילה ברית מופיעה ארבע פעמים ברצף ומהווה חיזוק לברית הנרקמת מחדש בין הבורא לבין ברואיו ריחוק שחזו במחיית העולם במבול.

בדומה לכך, אף הנביא מדגיש את הריחוק שהיה בין ה' לבין עמו והקירוב לאחריו, "בשצף קצף הסתרתי פני רגע ממך", אך החיבור יהיה לתמיד: "ובחסד עולם ריחמתיך". לחיזוק הקשר הזה באה הברית. האם אפשר לעשות ברית אחר חורבן וגלות? על זה עונה הנביא באופן חד משמעי: כן! כמו שהיה לאחר מי נח.

העולם נחרב ולאחריו באה ההבטחה והברית כי העולם לא יחרב עוד במבול, כך באה פה הבטחה וברית לעם ישראל כי לאחר הגאולה העתידה לא יגלו עוד: "כִּי הָהָרִים יִמּוּשׁוּ וְהַגְּבָעוֹת תִּמּוּטָּנָה וְחִסְדִּי מֵאֲתָדָּה לֹא יִמּוּשׁ וּבְרִית שְׁלֹמִי לֹא תִמּוּט אָמַר מְרַחֵמְךָ ה'".

מדהים כי הנביא, שדיבר קודם לכן על המבול, מתאר את הברית בין הבורא לעם ישראל חזקה יותר מאיתני הטבע. ההרים והגבעות יכולים להתמוטט, אך הברית ביננו תישאר חזקה ויציבה לעד!

(ע"פ "ספר ההפטרות", הרב שושן)

הלכות שאילת גשמים

א. בימות הגשמים מזכירין גבורות גשמים ואומרים בברכת 'מחיה המתים' 'משיב הרוח ומוריד הגשם', ואין בזה שאלה או בקשה אלא שבח לה' שמסדר את עונת הגשמים בעתה, ורק בידו מפתח של גשמים. ושואלים את הגשמים בברכה התשיעית "ותן טל ומטר לברכה".

ב. בימות הגשמים אומרים בברכה התשיעית שבתפלת עמידה "ברך עלינו" (לנוסח הספרדים) או "ותן טל ומטר לברכה" (לנוסח האשכנזים). בארץ ישראל מתחילין לומר כן מליל ז' במרחשון. ואין מתחילין אלא מתאריך זה, כיון שחז"ל רצו לתת לעולים לירושלים בימי סוכות זמן לחזור לבתיהם ללא גשמים.

ג. אם נזכר בתוך אמירת "ברכנו" יפסיק ויתחיל ברכת "ברך עלינו". ואפילו אמר "ברוך אתה" ולא אמר "ה'" של מברך השנים - חוזר לתחילת הברכה, וטוב שישהה שתי שניות (כשיעור הילוך ד' אמות) לפני שיתחיל ברכת "ברך עלינו".

ד. אם נזכר לאחר שאמר "ברוך אתה ה'" של סיום הברכה "מברך השנים", ולא אמר "מברך השנים", יאמר "למדני חוקיך" ויחזור ל"ברך עלינו". ואם אמר "ברוך אתה ה' מברך" יאמר "השנים" (שהרי כאן אינו יכול לסיים "למדני חוקיך") ואח"כ, יאמר מיד "ותן טל ומטר לברכה".

ה. אם נזכר אחרי שסיים את ברכת "ברכנו" ולפני שהתחיל "תקע בשופר" - יאמר מיד "ותן טל ומטר לברכה" וימשיך "תקע בשופר". אם נזכר אחרי שהתחיל "תקע בשופר", אפילו אמר רק מילת "תקע" ימשיך עד "שומע תפילה" ושם יאמר "ותן טל ומטר לברכה... כי אתה שומע תפילת כל פה".

ו. אם נזכר אחרי שאמר "ברוך אתה ה'" ולא סיים "שומע תפילה", יאמר "למדני חוקיך. תן טל ומטר לברכה. כי אתה שומע תפלת וכו'". אם נזכר אחרי שסיים ברכת "שומע תפילה" ולפני שהתחיל ברכת "רצה", יאמר שם "ותן טל ומטר לברכה" וימשיך "רצה" וכו'. אם נזכר אחרי שהתחיל ברכת "רצה", אפילו אמר רק מילת "רצה", עוצר במקום שנזכר וחוזר לברכת "השנים" ומתחיל "ברך עלינו" וממשיך בברכות "תקע" "השיבה" וכו' על הסדר.

ז. אם נזכר רק אחרי שאמר "יהיו לרצון אמרי פי" האחרון, הסמוך ל"עושה שלום", אפילו אם טרם עקר רגליו, חייב לחזור לתחילת תפילת שמונה עשרה, ואינו צריך שוב לומר "ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך", אלא מתחיל "ברוך אתה ה' וכו' (עיי' בא"ח בשלח יח, כ"ה ק"ז ס"ק כח). וכתוב בשו"ע (פ' ק"ז סעי' ד'): "אם לא שאל מטר בימות הגשמים, מחזירין אותו, אע"פ ששאל טל; אבל אם שאל מטר ולא טל, אין מחזירין אותו".

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

עלון זה מוקדש:

לדפאת: ציפורה יהושע לוי, שרה בת שמחה, עור בן עישה, תקוה בת עיזה, אלגרה בת גאן, אסנת בת זדבה, מול בת ענלה, אברהם בן רחל, רחמים בן סולמנה, הראל בן אביגיל, אילנה בת סליחה, ישי ורחל לוי, חנה בת זוהרה, עדן בת רחל, מיטל מוריה אדרי, יוסף בר בן מיכל, דוד ביטון הי"ו.
לעילוי נשמת: הר"ר עוסף, הר"ר מנחם, רבי מסעוד מלול, רבי יעקב נחום שושן, יצחק דרעי, נקסם דרעי, מיר חיים, ישראל אברהם טון, אהרן מועלם, דוד גוססרג מורי פלק, מרדכי בן חנו, אסתר ועשר נחום, עמוס דמרי, אסתר בת חורא, אליזה בת פרידה, איהרמן שבוען, ציונה בת חד, יצחק ולאה אסתר, עיזה עמוס, דוד ודל לוי, בנימין דוד, מרים שמעון, אסתר אלקובי, שמעון ועליזה סך, מאיר בן אסתר, לאור רחמים, דבורה ואילן מועלם, מיסאל ועקני, אילה שרד, יצחק בן פנחס, יצחק ושמחה אילוז ז"ל, אורי יצחק אילוז הי"ד, סין יאיר יעקב שושן הי"ד, לע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שניידר, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציציליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד. אברהם ולאה ציטרון ז"ל.

להחזרת נעדר צה"ל ושבייו ובהם: גיא חבר, יהודה כץ, רון ארד הי"ד.
למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483